

**การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาตามหลักอิทธิบาท ๔
ของผู้บริหารสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต ๑**
**Curriculum development based on Iddhipada 4
for school administrators in Nakhon Sawan Primary Education Area 1**

จักรกล อ่อนละมูล*

Jakkol Aonlamoon

อานนท์ เมธีวรฉัตร**

Anond Metheevachatra

วรกฤต เกื้อนช้าง***

Worrakrit Thuenchang

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครสวรรค์, ประเทศไทย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University Nakhon Sawan Campus, Thailand

E-mail: fon.jakkol@gmail.com

Received: May 16, 2026

Revised: July 03, 2026

Accepted: July 04, 2026

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ (๑) เพื่อศึกษาสภาพการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา ในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต ๑ (๒) เพื่อหาแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาตามหลักอิทธิบาท ๔ ของผู้บริหารสถานศึกษา ในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต ๑ และ (๓) เพื่อประเมินแนวทางการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาตามหลักอิทธิบาท ๔ ของผู้บริหารสถานศึกษา ในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต ๑ การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการ วิจัยแบบผสมวิธี ประกอบด้วย การวิจัยเชิงคุณภาพและการวิจัยเชิงปริมาณ โดยแบ่งเป็น ๓ ระยะ ได้แก่ ระยะที่ ๑ ศึกษาสภาพการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา กลุ่มตัวอย่างคือ ผู้บริหารสถานศึกษา และ ครูหัวหน้าฝ่ายวิชาการของสถานศึกษาจำนวน ๑๖๑ คน เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบสอบถามสภาพ การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา ในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์

* นายจักรกล อ่อนละมูล Mr.Jakkol Aonlamoon. ครุศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา) มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครสวรรค์ Master of Education (Buddhist Educational Administration) Graduate School, Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Nakhon Sawan Campus

** ผศ.ดร.อานนท์ เมธีวรฉัตร Asst.Prof.Dr.Anond Metheevachatra. ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ Thesis Advisor.

*** รศ.ดร.วรกฤต เกื้อนช้าง Assoc.Prof.Dr.Worrakrit. Thuenchang. ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ Thesis Advisor.

เขต ๑ มีความเชื่อมั่นเท่ากับ ๐.๙๖ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระยะที่ ๒ หาแนวทางการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาตามหลักอิทธิบาท ๔ ของผู้บริหารสถานศึกษา เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลโดยการสนทนากลุ่ม จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน ๙ รูป/คน เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ ร่างแนวทางการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ตามหลักอิทธิบาท ๔ ของผู้บริหารสถานศึกษา และใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา และระยะที่ ๓ ประเมินแนวทางการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ตามหลักอิทธิบาท ๔ ของผู้บริหารสถานศึกษา เก็บข้อมูลจากกลุ่มเป้าหมาย คือ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน ๑๕ คน รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จำนวน ๑ คน เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบประเมิน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ได้แก่ ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า (๑) สภาพการพัฒนหลักสูตรสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา ในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต ๑ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = ๔.๖๘$, $S.D. = ๐.๔๗$) เมื่อพิจารณารายชั้นพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการกำหนดจุดประสงค์ของหลักสูตรสถานศึกษา อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = ๔.๗๑$, $S.D. = ๐.๔๕$) รองลงมา คือ ด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = ๔.๖๗$, $S.D. = ๐.๔๗$) และด้านการนำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = ๔.๖๗$, $S.D. = ๐.๔๗$) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการประเมินผล ปรับปรุง และพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = ๔.๖๖$, $S.D. = ๐.๔๘$) (๒) แนวทางการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาตามหลักอิทธิบาท ๔ ของผู้บริหารสถานศึกษา ในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต ๑ พบว่า จำนวน ๔ ด้าน รวม ๑๖ แนวทาง ได้แก่ (๑) ด้านการกำหนดจุดประสงค์ของหลักสูตรสถานศึกษา จำนวน ๔ แนวทาง (๒) ด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา จำนวน ๔ แนวทาง (๓) ด้านการนำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้ จำนวน ๔ แนวทาง และ (๔) ด้านการประเมินผล ปรับปรุง และพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา จำนวน ๔ แนวทาง (๓) ผลการประเมินแนวทางการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาตามหลักอิทธิบาท ๔ ของผู้บริหารสถานศึกษา ในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต ๑ พบว่าในภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = ๔.๕๙$, $S.D. = ๐.๔๗$) เมื่อพิจารณาตามด้าน พบว่าด้านความถูกต้อง อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = ๔.๔๔$, $S.D. = ๐.๕๐$) ด้านความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = ๔.๕๒$, $S.D. = ๐.๕๐$) ด้านความเหมาะสม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = ๔.๖๘$, $S.D. = ๐.๔๕$) ด้านความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = ๔.๗๓$, $S.D. = ๐.๔๕$)

คำสำคัญ : การพัฒนหลักสูตร; หลักอิทธิบาท ๔; ผู้บริหารสถานศึกษา

Abstract

This research aimed to: (1) study the conditions of school curriculum development by school administrators under the Nakhon Sawan Primary Educational Service Area Office 1; (2) develop guidelines for school curriculum development based on the Four Bases of Success (Iddhipada IV) for school administrators under the Nakhon Sawan Primary Educational Service Area Office 1; and (3) evaluate the guidelines for school curriculum development based on the Four Bases of Success (Iddhipada IV) for school administrators under the Nakhon Sawan Primary Educational Service Area Office 1. This study employed a mixed-methods research design consisting of both qualitative and quantitative approaches and was conducted in three phases. Phase 1 focused on studying the conditions of school curriculum development. The sample group consisted of 161 participants, including school administrators and heads of academic affairs departments. The research instrument was a questionnaire on the conditions of school curriculum development by school administrators under the Nakhon Sawan Primary Educational Service Area Office 1, with a reliability coefficient of 0.96. The statistics used for data analysis were percentage, mean, and standard deviation. Phase 2 aimed to develop guidelines for school curriculum development based on the Four Bases of Success (Iddhipada IV) for school administrators. This phase employed qualitative research methods. Data were collected through focus group discussions with 9 key informants. The research instrument was a draft of the guidelines for school curriculum development based on the Four Bases of Success (Iddhipada IV) for school administrators. Data were analyzed using content analysis. Phase 3 involved evaluating the guidelines for school curriculum development based on the Four Bases of Success (Iddhipada IV) for school administrators. Data were collected from a target group consisting of 15 school administrators and 1 deputy director of the Primary Educational Service Area Office. The research instrument was an evaluation form. The statistics used for data analysis were mean and standard deviation.

The research findings revealed that: (1) The overall conditions of school curriculum development by school administrators under the Nakhon Sawan Primary Educational Service Area Office 1 were at the highest level ($\bar{X} = 4.68$, S.D. = 0.47). When considering each aspect, the aspect with the highest mean score was the determination of school curriculum objectives, which was at the highest level ($\bar{X} = 4.71$, S.D. = 0.45), followed by the development of the school curriculum ($\bar{X} = 4.67$, S.D. = 0.47), and the implementation of the school curriculum ($\bar{X} = 4.67$, S.D. = 0.47). The aspect with the lowest mean score was the evaluation, improvement, and development of the school curriculum, which was also at the highest level ($\bar{X} = 4.66$, S.D. = 0.48). (2) The guidelines for school curriculum development based on the Four Bases of Success (Iddhipada IV) for school administrators under the Nakhon Sawan Primary Educational Service Area Office 1 consisted of 4 aspects with a total of 16 guidelines: 1) determination of school curriculum objectives, comprising 4 guidelines; 2) development of the school curriculum, comprising 4 guidelines; 3) implementation of the school curriculum, comprising 4 guidelines; and 4) evaluation, improvement, and development of the school curriculum, comprising 4 guidelines. (3) The evaluation results of the guidelines for school curriculum development based on the Four Bases of Success (Iddhipada IV) for school administrators under the Nakhon Sawan Primary Educational Service Area Office 1 revealed that the overall evaluation was at the highest level ($\bar{X} = 4.59$, S.D. = 0.47). When considering each aspect, accuracy was at a high level ($\bar{X} = 4.44$, S.D. = 0.50), feasibility was at the highest level ($\bar{X} = 4.52$, S.D. = 0.50), appropriateness was at the highest level ($\bar{X} = 4.68$, S.D. = 0.45), and usefulness was at the highest level ($\bar{X} = 4.73$, S.D. = 0.45).

Keywords: Curriculum development; The Four Bases of Success (Iddhipada IV); School administrators.

บทนำ

การศึกษาเป็นกระบวนการพัฒนามนุษย์ให้มีความเจริญงอกงามทั้งด้านสติปัญญา ความรู้ คุณธรรม ความดีงามในจิตใจ มีความสามารถที่จะทำงาน และคิดวิเคราะห์ได้อย่างถูกต้อง สามารถเรียนรู้ แสวงหาความรู้ ใช้ความรู้สร้างสรรค์ มีสุขภาพร่างกายและจิตใจสมบูรณ์แข็งแรง ประกอบอาชีพและดำเนินชีวิตอย่างมีความสุข สามารถปรับตัวได้ในสังคมที่กำลังเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว^๑ ซึ่งสอดคล้องกับแผนปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา ที่มุ่งเน้นการยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษา ลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา และปฏิรูประบบการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ สามารถรองรับความหลากหลายของการจัดการศึกษา และตอบโจทย์การพัฒนาของโลกอนาคต โดยมีเป้าหมายเพื่อให้ผู้เรียนทุกกลุ่มวัยได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพตามมาตรฐาน มีทักษะที่จำเป็นของโลกอนาคต สามารถแก้ปัญหา ปรับตัว สื่อสาร และทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีวินัย มีนิสัยใฝ่เรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตและเป็นพลเมืองที่รู้สิทธิและหน้าที่ มีความรับผิดชอบ มีจิตสาธารณะ มีความรักและความภาคภูมิใจในความเป็นไทย โดยมีขอบเขตครอบคลุมทั้งการสร้างโอกาส และความเสมอภาคทางการศึกษาตั้งแต่ระดับปฐมวัยไปจนถึงระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานรวมถึงการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนสู่การเรียนรู้ฐานสมรรถนะ เพื่อตอบสนองการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ ๒๑^๒ ดังนั้น การพัฒนาหลักสูตร เพื่อทักษะสำหรับการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ ๒๑ การสร้างและพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษาให้มีวัตถุประสงค์ เนื้อหาสาระ อุปกรณ์การเรียนการสอน และการวัดประเมินผลการเรียนการสอนในศตวรรษที่ ๒๑ ที่มุ่งเน้นความรู้โดยบูรณาการเนื้อหาสาระเชิงสหวิทยาการของวิชาแกนหลัก และบูรณาการความรู้เกี่ยวกับโลก การเงิน เศรษฐกิจ ธุรกิจและการเป็นผู้ประกอบการ การเป็นพลเมืองดี ความรู้ด้านสุขภาพ ความรู้ด้านสิ่งแวดล้อมเข้าไปในเนื้อหาสาระวิชา และมุ่งเน้นทักษะสำหรับการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ ๒๑ โดยมุ่งเน้นทักษะการเรียนรู้ และนวัตกรรม ทักษะด้านสารสนเทศ สื่อ เทคโนโลยี มุ่งเน้นทักษะชีวิตและอาชีพ มีความรู้ในเนื้อหาและอาชีพ และการบูรณาการนวัตกรรมการเรียนการสอน รวมทั้งบทบาทของผู้ปกครอง ชุมชน ที่มีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอน และมีการนำผลการประเมินหลักสูตรมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตร เพื่อนำผลไปพัฒนาคุณภาพของครู และผู้เรียนต่อไป

^๑ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, **สรุปสาระสำคัญแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบสอง พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๖๔**, (กรุงเทพมหานคร : คณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, ๒๕๕๙), หน้า ๕๕-๑๑.

^๒ คณะกรรมการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา, **แผนปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา (ฉบับปรับปรุง)**, (กรุงเทพมหานคร : คณะกรรมการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษาสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, ๒๕๖๔), หน้า ๑๒.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต ๑ มีภารกิจในการปฏิบัติงานเพื่อส่งเสริมให้ระบบการศึกษาเป็นระบบที่มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพ ส่งเสริมสนับสนุนให้โรงเรียนสามารถดำเนินการพัฒนาคุณภาพนักเรียนให้ได้มาตรฐานที่หลักสูตรกำหนด การจัดการศึกษาให้มีคุณภาพตามหลักการและจุดหมายของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ โดยมีเป้าหมายผู้เรียนได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพตามมาตรฐาน มีทักษะที่จำเป็น สามารถแก้ปัญหา ปรับตัว สื่อสาร และทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีวินัย มีนิสัยใฝ่การเรียนรู้ และเป็นพลเมืองที่รู้สิทธิและหน้าที่ มีความรับผิดชอบ มีจิตสาธารณะ มีความรักและความภาคภูมิใจในความเป็นไทย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต ๑ จึงได้กำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ และกลยุทธ์พัฒนาคุณภาพผู้เรียนสู่ความเป็นเลิศ นักเรียนทุกคนได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีคุณภาพ มีพัฒนาการเหมาะสมตามวัย ผู้เรียนทุกช่วงวัยมีสมรรถนะและมีทักษะในศตวรรษที่ ๒๑ สถานศึกษาเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ยุคใหม่ ใช้เทคโนโลยีดิจิทัล วิจัยและนวัตกรรม ในการบริหารและการจัดการเรียนรู้ สถานศึกษาจัดการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมการปฏิบัติจริง (Active Learning) เน้นทักษะ กระบวนการให้เกิดทักษะการคิดวิเคราะห์ คิดแก้ปัญหา และคิดสร้างสรรค์ในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ แนวทางการพัฒนาเสริมสร้างความเข้มแข็งในการพัฒนาผู้เรียนอย่างมีคุณภาพด้วยการปรับหลักสูตรการวัด และการประเมินผลที่เหมาะสม ปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรการศึกษาระดับปฐมวัย/หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พัฒนาระบบการวัดและประเมินผลทุกระดับให้มีคุณภาพและมาตรฐาน^๓

ในยุคปัจจุบัน การศึกษาถูกมองว่าเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เพื่อให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของโลกที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ไม่ว่าจะเป็นในด้านเทคโนโลยี สังคม และวัฒนธรรม อย่างไรก็ตามปัญหาสำคัญที่พบในระบบการศึกษาไทยคือ การเน้นการพัฒนาทางด้านวิชาการมากเกินไป โดยมักละเลยการพัฒนาด้านคุณธรรมและจริยธรรม ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญของการพัฒนาคนให้เป็นพลเมืองดีของสังคม จากรายงานของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) พบว่าการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมในสถานศึกษายังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร เนื่องจากหลักสูตรการเรียนการสอนยังขาดความเชื่อมโยงกับหลักธรรมทางศาสนาและชาดการบูรณาการที่เหมาะสม ทำให้เกิดปัญหาพฤติกรรมเชิงลบในกลุ่มเด็กและเยาวชน เช่น การขาดความสนใจในการเรียน ความอดทนต่ำและขาดจิตสาธารณะ ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสงบสุข^๔

^๓ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต ๑ กลุ่มนโยบายและแผน, “แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๘”, **แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ**, (กลุ่มนโยบายและแผน: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต ๑, ๒๕๖๘), หน้า ๕๑.

^๔ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, **รายงานประจำปี ๒๕๖๕ ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน**, (กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, ๒๕๖๕), หน้า ๕.

หลักอริยาบท ๔ ซึ่งประกอบด้วย: (๑) ฉันทะ (ความพอใจรักในงานที่ทำ) (๒) วิริยะ (ความเพียรพยายาม) (๓) จิตตะ (ความใส่ใจเอาใจใส่) (๔) วิมังสา (การใช้ปัญญาพิจารณาไตร่ตรอง) เป็นหลักธรรมที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา เพื่อเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรมให้กับนักเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้หลักอริยาบท ๔ ยังสามารถส่งเสริมให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. ๒๕๕๑^๕ เช่น การมีวินัย ใฝ่เรียนรู้ และมีจิตสาธารณะ ซึ่งเป็นคุณลักษณะที่จำเป็นในศตวรรษที่ ๒๑ ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทสำคัญในการพัฒนาหลักสูตรและผลักดันการใช้หลักธรรมดังกล่าวในกระบวนการเรียนการสอน โดยทำหน้าที่เป็นผู้นำทางวิชาการ (Instructional Leader) ที่ต้องมีวิสัยทัศน์ในการส่งเสริมการเรียนรู้และปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมให้กับผู้เรียน ผ่านการพัฒนาหลักสูตรที่บูรณาการหลักอริยาบท ๔ เข้ากับสาระการเรียนรู้ในวิชาต่าง ๆ และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

จากเหตุผลดังกล่าวการศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาตามหลักอริยาบท ๔ ของผู้บริหารสถานศึกษา ในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต ๑” ส่งผลให้ผู้วิจัยมีความสนใจในการทำวิจัยเพื่อประโยชน์ต่อการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

วัตถุประสงค์การวิจัย

๑. เพื่อศึกษาสภาพการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา ในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต ๑
๒. เพื่อหาแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาตามหลักอริยาบท ๔ ของผู้บริหารสถานศึกษา ในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต ๑
๓. เพื่อประเมินแนวทางการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาตามหลักอริยาบท ๔ ของผู้บริหารสถานศึกษา ในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต ๑

^๕ กระทรวงศึกษาธิการ, หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑, (กรุงเทพมหานคร: ชุมชนนุสสรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย, ๒๕๕๑), หน้า ๒.

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาเรื่อง “การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาตามหลักอิทธิบาท ๔ ของผู้บริหารสถานศึกษา ในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต ๑” เป็น การวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) แบ่งการวิจัยออกเป็น ๓ ระยะ ดังนี้

ระยะที่ ๑ ศึกษาสภาพการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ของผู้บริหารสถานศึกษา ในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต ๑

รูปแบบการวิจัยระยะนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ซึ่งเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน ๑๖๑ คน โดยใช้แบบสอบถาม

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง : ประชากร ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูวิชาการ ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต ๑ ทั้งหมด ๑๕๔ โรงเรียน เป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน ๑๒๒ คน และครูวิชาการ จำนวน ๑๕๔ คน รวมทั้งสิ้น ๒๗๖ คน ในปีการศึกษา ๒๕๖๘

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูวิชาการ ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต ๑ จำนวน ๒๗๖ คน ซึ่งกำหนดของกลุ่มตัวอย่างโดยการเปิดตารางสำเร็จรูปของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan) โดยเทียบสัดส่วนและใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย ได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง จำนวน ๑๖๑ คน แบ่งเป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน ๘๐ คน ครูวิชาการ จำนวน ๘๑ คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย:แบบสอบถามสภาพการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ของผู้บริหารสถานศึกษา ในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต ๑ ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ๕ ระดับ

การสร้างและคุณภาพเครื่องมือ

๑. แบบสอบถาม การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ของผู้บริหารสถานศึกษา ในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต ๑ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามลำดับขั้นตอน ได้แก่ (๑) ศึกษาเอกสารทฤษฎี แนวคิด งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา (๒) ศึกษา เอกสารกรอบแนวคิด การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อนำมาใช้ในการตั้งหัวข้อคำถาม (๓) นำข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมขึ้น มาสร้างแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ๕ ระดับ ตามแนวความคิดของ Likert จำนวน ๔๐ ข้อ (๔) ร่างแบบสอบถามเสนอ ประธานและกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ เพื่อตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่อง (๕) จัดพิมพ์แบบสอบถามที่แก้ไขปรับปรุงแล้ว

๒. นำแบบสอบถามที่จัดพิมพ์แล้วเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน ๕ คน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา และสำนวนภาษาผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา จำนวน ๒ คน ผู้เชี่ยวชาญด้านวิจัยและเทคนิคการเขียนจำนวน ๒ คน และผู้เชี่ยวชาญด้านภาษา จำนวน ๑ คน

๓. ผู้วิจัยหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับเนื้อหา เลือกข้อที่มีค่า IOC ตั้งแต่ ๐.๐๕ ขึ้นไป โดยใช้สูตรหาค่า IOC (Index of Item-Objective Congruence) นำผลที่ได้จากการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาของผู้เชี่ยวชาญไปหาค่าดัชนีความสอดคล้อง แบบสอบถาม พบว่า แบบสอบถามทุกข้อ มีค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบสอบถาม เท่ากับ ๐.๖๗ - ๑.๐๐ ทุกข้อ

๔. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ แล้วนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ Try out เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน ๓๐ คน เมื่อวันที่ ๑๔ ธันวาคม ๒๕๖๘ จากนั้น นำแบบสอบถามหาความเชื่อมั่น (Reliability) ทั้งฉบับ โดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Coefficient Alpha) ของ Cronbach มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ ๐.๙๖

๕. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงเรียบร้อยแล้วไปเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อทำการวิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูล

๑. ผู้วิจัยขอหนังสือแนะนำจากบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครสวรรค์ เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้บริหารสถานศึกษา และครูหัวหน้าฝ่ายวิชาการ ในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาานครสวรรค์ เขต ๑

๒. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ของผู้บริหารสถานศึกษา ในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาานครสวรรค์ เขต ๑ พร้อมด้วยหนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลจัดส่งไปยังผู้บริหารสถานศึกษา และครูหัวหน้าฝ่ายวิชาการในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาานครสวรรค์ เขต ๑ ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง และรับคืนด้วยตนเอง

๓. ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมแบบสอบถามจำนวนทั้งหมด ๑๖๑ ชุด จากกลุ่มตัวอย่าง คิดเป็นร้อยละ ๑๐๐ เพื่อนำมาตรวจนับจำนวนแบบสอบถามด้วยตนเอง

๔. เมื่อดำเนินการเก็บรวบรวมแบบสอบถามข้อมูลเสร็จแล้ว ผู้วิจัยจะนำข้อมูลที่ได้เพื่อไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปที่ใช้คำนวณค่าทางสถิติ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ (๑) วิเคราะห์หาคุณภาพของแบบสอบถาม ๕ ค่าความเที่ยงของแบบสอบถาม โดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (๒) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ๑) ค่าร้อยละ ๒) ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ๓) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D)

ระยะที่ ๒ หาแนวทางการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาตามหลักอิทธิบาท ๔ ของผู้บริหารสถานศึกษา ในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต ๑

รูปแบบการวิจัยขั้นระยะนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ซึ่งเก็บข้อมูลโดยกระบวนการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion : FGD) จำนวน ๙ รูป/คน ผู้วิจัยนำผลการศึกษาการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ของผู้บริหารสถานศึกษา ในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต ๑ ในระยะที่ ๑ มาเป็นประเด็นในการสนทนากลุ่ม โดยเลือกข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ในแต่ละด้านมากำหนดเป็นข้อคำถามในเครื่องมือเพื่อหาแนวทางการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาตามหลักอิทธิบาท ๔ ของผู้บริหารสถานศึกษา ในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต ๑ โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

แหล่งข้อมูล ได้แก่ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน ๙ รูป/คน ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญในการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion : FGD) ประกอบด้วย (๑) ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีความรู้ประสบการณ์ ทางด้านการบริหารสถานศึกษา ที่มีวิทยฐานะชำนาญการพิเศษขึ้นไป จำนวน ๒ รูป/คน (๒) ผู้ที่มีความรู้ ด้านหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเป็นอย่างดี ได้รับเปรียญธรรม ๖ ประโยคขึ้นไป จำนวน ๑ รูป/คน (๓) ศึกษานิเทศก์ที่วุฒิการศึกษา ระดับปริญญาโทขึ้นไป มีวิทยฐานะชำนาญการพิเศษ และมีความรู้ ประสบการณ์ทางด้านพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา จำนวน ๒ รูป/คน (๔) ครูที่มีความรู้ประสบการณ์ และเป็นหัวหน้าฝ่ายวิชาการ มีวิทยฐานะชำนาญการพิเศษขึ้นไป จำนวน ๑ รูป/คน (๕) อาจารย์มหาวิทยาลัยที่จบปริญญาเอกทางการบริหารการศึกษา จำนวน ๓ รูป/คน รวมทั้งสิ้น ๙ รูป/คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ร่างแนวทางการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาตามหลักอิทธิบาท ๔ ของผู้บริหารสถานศึกษา ในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต ๑

การเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการสนทนากลุ่ม โดยผู้เชี่ยวชาญ ๙ รูป/คน มีขั้นตอน ได้แก่ (๑) ขอนหนังสือจากบัณฑิตศึกษา เพื่อขอความอนุเคราะห์ผู้เชี่ยวชาญ เพื่อเรียนเชิญมาร่วมประชุม สนทนากลุ่ม (๒) ติดต่อประสานงานโดยการนำหนังสือส่งถึงผู้ทรงคุณวุฒิ ณ สถานที่ทำงานด้วยตนเอง และนัดหมายเวลา สถานที่ ตามกำหนดในหนังสือ (๓) ดำเนินการประชุมสนทนากลุ่มพร้อมบันทึกเสียง และวิดีโอ ที่มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครสวรรค์ (๔) ดำเนินการสรุปข้อมูล จากการสนทนากลุ่มและวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลแนวทางการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาตามหลักอิทธิบาท ๔ ของผู้บริหารสถานศึกษา ในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต ๑ จากการสนทนากลุ่ม โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ระยะที่ ๓ การประเมินแนวทางการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาตามหลักอริยาบท ๔ ของผู้บริหารสถานศึกษา ในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต ๑

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้เชี่ยวชาญที่คัดเลือกโดยวิธีเจาะจง (Purposive Sampling) ได้แก่ ผู้อำนวยการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต ๑ จำนวน ๓ คน รวม ๑๕ คน รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จำนวน ๑ คน รวมผู้ให้ข้อมูลสำคัญทั้งหมด ๑๖ คน ประเมินรูปแบบที่สร้างขึ้น

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบประเมิน ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือในการวิจัย โดยศึกษาจากเอกสารวิชาการและงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาตามหลักอริยาบท ๔ ของผู้บริหารสถานศึกษา ในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต ๑ โดยมีขั้นตอน ได้แก่ (๑) ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (๒) กำหนดกรอบแนวคิดในการสร้างเครื่องมือ (๓) สร้างเครื่องมือจากกรอบเนื้อหาในคำจำกัดความของศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบประเมินเกี่ยวกับการประเมินแนวทางการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาตามหลักอริยาบท ๔ ของผู้บริหารสถานศึกษา ในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต ๑ ซึ่งแบ่งออกเป็น ๔ มาตรฐานของ The Joint Committee on Standards for Educational Evaluation (JCSEE)^๖ ได้แก่ มาตรฐานด้านความถูกต้อง (Accuracy Standards) มาตรฐานด้านความเป็นไปได้ (Feasibility Standards) มาตรฐานด้านความเหมาะสม (Propriety Standards) และมาตรฐานด้านความเป็นประโยชน์ (Utility Standards) (๔) ลักษณะและเกณฑ์การให้คะแนนเป็นมาตราส่วนประเมินค่าของคะแนนมี ๕ ระดับ โดยมีเกณฑ์การให้คะแนน ได้แก่ ๕ หมายถึง มีระดับการปฏิบัติ มากที่สุด / ๔ หมายถึง มีระดับการปฏิบัติ มาก / ๓ หมายถึง มีระดับการปฏิบัติ ปานกลาง / ๒ หมายถึง มีระดับการปฏิบัติ น้อย / ๑ หมายถึง มีระดับการปฏิบัติ น้อยที่สุด

การเก็บรวบรวมข้อมูล : (๑) ผู้วิจัยขอหนังสือจากบัณฑิตศึกษา เพื่อขอเชิญคณาจารย์เป็นผู้เชี่ยวชาญ ตรวจสอบเครื่องมือวิจัยกลุ่มตัวอย่าง ทดสอบเครื่องมือวิจัย และกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย (๒) นำหนังสือขอความร่วมมือไปยังกลุ่มผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย และนำหนังสือขอความร่วมมือไปยังกลุ่มตัวอย่างทดสอบเครื่องมือวิจัย และกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยเพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล แจกแบบสอบถามกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย โดยทำการนัดหมาย วัน เวลา ที่จะขอความอนุเคราะห์ช่วยเหลือในการแจกแบบประเมินและเก็บคืน

^๖ Donald B. Yarbrough, *The Program Evaluation Standards: A Guide for Evaluators and Evaluation Users*, 3rd ed., (Thousand Oaks, California: Corwin Press, 2011), pp. 3-15.

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม ด้วยระบบคอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูป เพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลด้วย การหาค่าความถี่ และค่าร้อยละ นำเสนอในรูปแบบตารางประกอบคำบรรยาย

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

โดยหาค่าเฉลี่ย (Mean : $\bar{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation : S.D.) การวิเคราะห์เอกสาร (Documentary Analysis) ใช้วิธีวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่องนี้ ผู้วิจัยสรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ ๓ ข้อ ดังนี้

๑. ผลการศึกษาสภาพการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ของผู้บริหารสถานศึกษา ในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต ๑ พบว่า สภาพการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ของผู้บริหารสถานศึกษา ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการนำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการกำหนดจุดประสงค์ของหลักสูตรสถานศึกษา เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อในแต่ละด้าน ผลปรากฏได้แก่ (๑) ด้านการกำหนดจุดประสงค์ของหลักสูตรสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า สถานศึกษา ควรวางแผนการพัฒนาหลักสูตรโดยวิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง ที่สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ (ฉบับปรับปรุง ๒๕๖๐) อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมให้ครู กำหนดแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่ให้นักเรียน สามารถนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวันและอนาคตได้ อยู่ในระดับมากที่สุด และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ สถานศึกษากำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ และจุดมุ่งหมายของหลักสูตรสถานศึกษา ที่สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ (ฉบับปรับปรุง ๒๕๖๐) อยู่ในระดับมากที่สุด (๒) ด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ สถานศึกษาจัดกลุ่มสาระการเรียนรู้ในหลักสูตรมีความเหมาะสม สอดคล้องกับความรู้และทักษะที่ผู้เรียนควรได้รับ อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ สถานศึกษากำหนดสาระสำคัญและตัวชี้วัดในหลักสูตร มีความชัดเจน เข้าใจง่าย และสามารถนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนได้จริง อยู่ในระดับมากที่สุด และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ สถานศึกษากำหนดหน่วยการเรียนรู้ได้รับการออกแบบอย่างเป็นระบบ ครอบคลุมทั้งด้านเนื้อหา กระบวนการ และผลลัพธ์การเรียนรู้ อยู่ในระดับมากที่สุด (๓) ด้านการนำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายข้อพบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ

ครูได้นำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้อย่างเป็นระบบ มีขั้นตอนที่ถูกต้อง อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ สถานศึกษาจัดอบรมให้ความรู้แก่ครู และจัดบุคลากรให้เหมาะสมกับความรู้ ความสามารถในการ จัดประสบการณ์เรียนรู้และลักษณะงาน อยู่ในระดับมากที่สุด และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ สถานศึกษา มีการประกันคุณภาพหลักสูตรที่ชัดเจนตามแผนงานตามมาตรฐาน และเป้าหมายที่กำหนดไว้ อยู่ในระดับ มากที่สุด (๔) ด้านการประเมินผล ปรับปรุง และพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ในภาพรวมอยู่ในระดับ มากที่สุด เมื่อพิจารณารายข้อพบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษานำข้อมูลสารสนเทศที่ได้ จากการนิเทศ กำกับ ติดตาม และรายงานผลการประเมินไปใช้ในการวางแผนปรับปรุงและพัฒนาการ บริหาร จัดการหลักสูตรสถานศึกษาต่อไป อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ สถานศึกษาจัดทำรายงาน การประเมินผลการนิเทศภายในและภายนอกที่เป็นปัจจุบันครบถ้วนสมบูรณ์ อยู่ในระดับมากที่สุด และ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ สถานศึกษาสรุปการประเมินผลการใช้หลักสูตรสถานศึกษาและนำผลการประเมิน มาใช้ปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษาต่อไป อยู่ในระดับมากที่สุด

๒. ผลการหาแนวทางการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาตามหลักอิทธิบาท ๔ ของผู้บริหาร สถานศึกษา ในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต ๑ พบว่า (๑) ด้านการกำหนดจุดประสงค์ ของหลักสูตรสถานศึกษา พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีความตระหนัก เห็นคุณค่า และมีความพึงพอใจ ร่วมกันในการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ และจุดมุ่งหมายของหลักสูตรสถาน ศึกษา ที่สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน และบริบทของสถานศึกษา ผู้บริหารสถาน ศึกษาส่งเสริมให้มีการทำงานอย่างต่อเนื่อง มุ่งมั่น และหมั่นเพียรพยายามในการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน ของสถานศึกษา ความต้องการของผู้เรียน ชุมชน และนโยบายทางการศึกษาอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้ การกำหนดจุดมุ่งหมายที่ชัดเจนและเหมาะสม ผู้บริหารสถานศึกษามีความเอาใจใส่ ตั้งใจ ในการดำเนินงาน ตามวิสัยทัศน์ พันธกิจ เพื่อให้เกิดการจัดการเรียนรู้บรรลุผลตามคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน ผู้บริหารสถานศึกษามีการพิจารณาไตร่ตรองตรวจสอบ ทบทวน และประเมินความเหมาะสมของวิสัยทัศน์ พันธกิจ และจุดมุ่งหมายของหลักสูตรสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ เพื่อให้สามารถปรับปรุงให้มีความ เหมาะสมที่สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน และตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลง ได้อย่างมีประสิทธิภาพ (๒) ด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีความพึงพอใจ และตระหนักถึงความสำคัญของการออกแบบหน่วยการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ มุ่งเน้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ อย่างแท้จริง และสอดคล้องกับบริบทของผู้เรียนและชุมชน ผู้บริหารสถานศึกษามีความมุ่งมั่น ขยัน และ หมั่นเพียรพยายามในการพัฒนาและออกแบบหน่วยการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง โดยศึกษาหลักสูตรแกนกลาง วิเคราะห์ตัวชี้วัด และพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลายและเหมาะสม ผู้บริหารสถานศึกษามีความ เอาใจใส่ ตั้งใจ ในการออกแบบหน่วยการเรียนรู้ให้มีความเชื่อมโยงระหว่างเนื้อหา กระบวนการจัดการ เรียนรู้ และการวัดผลประเมินผลอย่างเป็นระบบ ผู้บริหารสถานศึกษามีการพิจารณาไตร่ตรองตรวจสอบ

ทบทวน และประเมินคุณภาพของหน่วยการเรียนรู้อย่างสม่ำเสมอ เพื่อปรับปรุงให้มีความเหมาะสม ทันสมัย และสามารถพัฒนาผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ (๓) ด้านการนำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้ พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีความพึงพอใจ และตระหนักถึงความสำคัญของการประกันคุณภาพหลักสูตร โดยสร้างความเข้าใจร่วมกันเกี่ยวกับแผนงาน มาตรฐาน และเป้าหมายที่กำหนดไว้ ผู้บริหารสถานศึกษามีความมุ่งมั่น ขยัน และหมั่นเพียรพยายามในการดำเนินงานตามแผนการจัดการเรียนรู้ และการประกันคุณภาพหลักสูตรอย่างต่อเนื่อง มีการกำกับ ติดตาม ขับเคลื่อนแผนงานให้เป็นไปตามมาตรฐาน และเป้าหมายที่กำหนดไว้อย่างสม่ำเสมอ ผู้บริหารสถานศึกษามีความเอาใจใส่ ตั้งใจ ส่งเสริมในการจัดการเรียน การสอน รวมถึงการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพหลักสูตร เพื่อให้เป็นไปตามมาตรฐานและเป้าหมายที่กำหนดไว้ ผู้บริหารสถานศึกษามีการไต่ถามตรวจสอบ ประเมินผล และสะท้อนผลการดำเนินงาน ด้านการประกันคุณภาพหลักสูตรอย่างเป็นระบบ เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ สังเคราะห์ ปรับปรุง และพัฒนาตามแผนงานตามมาตรฐาน และเป้าหมายที่กำหนดให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น (๔) ด้านการ ประเมินผล ปรับปรุง และพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีความพึงพอใจ เห็นคุณค่า และตระหนักถึงความสำคัญของการประเมินผลหลักสูตรสถานศึกษา เพื่อนำไปสู่การพัฒนา คุณภาพการจัดการศึกษาอย่างต่อเนื่อง ผู้บริหารสถานศึกษามีความมุ่งมั่น ขยัน และหมั่นเพียรพยายาม ในการเก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ และสรุปผลการใช้หลักสูตรอย่างครบถ้วนและต่อเนื่อง ผู้บริหาร สถานศึกษามีความเอาใจใส่ ตั้งใจ ในการวิเคราะห์ผลการประเมินผลการใช้หลักสูตรสถานศึกษา เพื่อให้ ได้ข้อมูลที่ถูกต้อง น่าเชื่อถือ และสามารถนำผลการประเมินมาใช้ปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษาที่มีคุณภาพ ไปใช้ได้จริง ผู้บริหารสถานศึกษามีการพิจารณาไต่ถาม ตรวจสอบ และนำผลการประเมินไปใช้ในการ ปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรอย่างเป็นระบบ เพื่อให้หลักสูตรมีความทันสมัย เหมาะสม และตอบสนอง ต่อความต้องการของผู้เรียนและสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๓. ผลการประเมินแนวทางการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาตามหลักอริยบท ๔ ของผู้บริหาร สถานศึกษา ในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต ๑ พบว่า โดยภาพรวมพบว่า มีความ ถูกต้อง อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๔๔ ความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ย เท่ากับ ๔.๕๒ มีความเหมาะสม อยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๖๘ ความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๗๓

อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่องนี้ ผู้วิจัยสามารถอภิปรายผล ตามวัตถุประสงค์ ได้ดังนี้

๑. จากการศึกษาสภาพการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ของผู้บริหารสถานศึกษา ในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต ๑ พบว่า ด้านการกำหนดจุดประสงค์ของหลักสูตรสถานศึกษา ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เนื่องมาจาก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต ๑ มีการกักในการปฏิบัติงานเพื่อส่งเสริมให้ระบบการศึกษาเป็นระบบที่มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพ ส่งเสริมสนับสนุนให้โรงเรียนสามารถดำเนินการพัฒนาคุณภาพนักเรียนให้ได้มาตรฐานที่หลักสูตรกำหนด การจัดการศึกษาให้มีคุณภาพตามหลักการและจุดหมายของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ โดยมีเป้าหมายผู้เรียนได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพตามมาตรฐาน มีทักษะที่จำเป็น สามารถแก้ปัญหา ปรับตัว สื่อสารและทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีวินัย มีนิสัยใฝ่การเรียนรู้ และเป็นพลเมืองที่รู้สิทธิและหน้าที่ มีความรับผิดชอบ มีจิตสาธารณะ มีความรักและความภาคภูมิใจในความเป็นไทย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต ๑ จึงได้กำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ และกลยุทธ์พัฒนาคุณภาพผู้เรียนสู่ความเป็นเลิศ นักเรียนทุกคนได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีคุณภาพ มีพัฒนาการเหมาะสมตามวัย ผู้เรียนทุกช่วงวัยมีสมรรถนะและมีทักษะในศตวรรษที่ ๒๑ สอดคล้องกับ อว්යา แสงทอง^๑ การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนวัดจันทราวาส (ศุขประสารราษฎร์) โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงตามค่ามัชฌิมเลขคณิตจากมากไปน้อย คือการเลือกประสบการณ์การเรียนรู้ การเลือกเนื้อหาสาระ การจัดประสบการณ์เรียนรู้ การจัดเนื้อหาสาระ การสำรวจความต้องการ การประเมินผลและวิธีการประเมินผลและการกำหนดวัตถุประสงค์ (๑) ด้านการกำหนดจุดประสงค์ของหลักสูตรสถานศึกษา พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เนื่องมาจากการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาเป็นกระบวนการสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยเฉพาะในด้านการกำหนดจุดประสงค์ของหลักสูตรสถานศึกษา คือ สถานศึกษา ศึกษา วางแผนการพัฒนาหลักสูตรโดยวิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง ที่สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ (ฉบับปรับปรุง ๒๕๖๐) ซึ่งสอดคล้องกับ ณรงค์ พิมสาร^๒ ได้วิจัยเรื่อง บทบาทผู้บริหารสถานศึกษาที่มีการพัฒนาหลักสูตร และการเรียนการสอน หลักสูตรการศึกษาแต่ละระดับ ต่างก็มีจุดประสงค์เดียวกันคือ มุ่งเน้นต้องการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนให้เป็นคนดีมีปัญญาดี มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีความสามารถในการแข่งขันเพิ่มศักยภาพให้ผู้เรียนดำรงชีวิตอย่างมีความสุขบนพื้นฐาน

^๑ อว්යา แสงทอง, “การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนวัดจันทราวาส (ศุขประสารราษฎร์)”, *บทความวารสารการบริหารการศึกษา*, ปีที่ ๑๓ ฉบับที่ ๑ (มกราคม-มิถุนายน ๒๕๖๕): ๙๗-๑๑๑.

^๒ นายณรงค์ พิมสาร, “บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีต่อการพัฒนาหลักสูตรและการสอน”, *วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์*, ปีที่ ๗ ฉบับที่ ๒ (พฤษภาคม-สิงหาคม ๒๕๖๓): ๓๑๕ - ๓๒๓.

ของความเป็นไทยและความเป็นสากลในโลกแห่งเทคโนโลยีการสื่อสาร ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากรทางการศึกษาจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องศึกษาการพัฒนาหลักสูตร และการเรียนการสอน เพื่อจะเป็นแนวทางในการปฏิบัติของการจัดกิจกรรมในการพัฒนาผู้เรียนให้มีศักยภาพ ด้านการรับรู้และการเรียนในลักษณะทางการกล่าวคือมีการศึกษาหาความรู้ตลอดเวลาไม่ว่าจะเป็นในระบบหรือนอกระบบ หรือด้วยตนเองเพื่อให้อยู่ในโลกสังคมแห่งการเรียนรู้ (Knowledge Based Society) รวมทั้งมีความรู้ทักษะ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ทั้งด้านปัญญา ร่างกาย และอารมณ์ มีประสบการณ์ที่มีคุณค่าต่อการดำรงชีวิต โดยผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทในการพัฒนาหลักสูตร ประกอบด้วย ๑) การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน ๒) การกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ๓) การกำหนดเนื้อหา และประสบการณ์การเรียนรู้ ๔) การนำหลักสูตรไปใช้และบทบาทในการพัฒนาการเรียนการสอน (๒) ด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา พบว่า อยู่ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เนื่องมาจากสถานศึกษากำหนดหน่วยการเรียนรู้ได้รับการออกแบบอย่างเป็นระบบ ครอบคลุมทั้งด้านเนื้อหา กระบวนการ และผลลัพธ์การเรียนรู้ สอดคล้องกับ กรมวิชาการ^๙ กล่าวว่า สถานศึกษา ต้องจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาเพื่อเป็นแผนหรือแนวทางหรือข้อกำหนดของการจัดการศึกษาที่จะพัฒนาให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถ โดยส่งเสริมให้แต่ละบุคคลพัฒนาไปสู่ศักยภาพสูงสุดของตนเอง รวมถึงลำดับ ฐาน ของ มวลประสบการณ์ ที่ก่อให้เกิด ความรู้สะสม ซึ่งช่วยให้ผู้เรียนนำความรู้ไปปฏิบัติได้ประสบความสำเร็จในการเรียนรู้ด้วย ตนเอง รู้จักตนเอง มีชีวิตอยู่ในโรงเรียน ชุมชน สังคม และโลก อย่างมีความสุข ซึ่งสอดคล้องกับ จิตรลดา อุบัติมา^{๑๐} ได้วิจัยเรื่องสภาพและปัญหาการบริหารหลักสูตรของโรงเรียนมัธยมศึกษา ในเขตพื้นที่อำเภอปง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่มัธยมศึกษา เขต ๓๖ ผลวิจัยพบว่า ด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา มีการปฏิบัติมากที่สุด ทั้งนี้เนื่องมาจากโรงเรียนมีการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา แต่ละช่วงชั้น มีการจัดสาระการเรียนรู้จัดสัดส่วนเวลาเรียนตามโครงสร้างของหลักสูตรสถานศึกษา ขึ้นพื้นฐานและมีการวิเคราะห์คำอธิบายรายวิชาเป็นรายปี หรือรายหน่วยการเรียนรู้เพื่อกำหนดเป็นแผนจัดการเรียนรู้ ครูมีแผนการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนทุกคนเข้าร่วมกิจกรรมใดเหมาะสมกับวัย วุฒิภาวะและความแตกต่างระหว่างบุคคล (๓) ด้านการนำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้ พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เนื่องมาจากการนำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้เป็นขั้นตอนสำคัญในการพัฒนา การจัดการศึกษาสถานศึกษาต้องดำเนินการอย่างเป็นระบบ และมีการพัฒนาจัดการที่มีประสิทธิภาพ สถานศึกษาควรพัฒนาครูและ

^๙ กรมวิชาการ, *แนวทางการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา*, (กรุงเทพมหานคร: ครูสภาลาดพร้าว, ๒๕๕๔), หน้า ๕.

^{๑๐} จิตรลดา อุบัติมา, “สภาพและปัญหาในการพัฒนาหลักสูตรของโรงเรียนมัธยมศึกษา ในเขตพื้นที่อำเภอปง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๓๖”, *วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิตสาขาวิชาบริหารการศึกษา*, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยพะเยา, ๒๕๕๘), หน้า ๘๑.

บุคลากรจัดอบรมครู และการพัฒนาบุคลากรให้เหมาะสมกับความรู้ความสามารถ ซึ่งมีผลโดยตรงต่อความสำเร็จของการใช้หลักสูตรในการนำหลักสูตรไปใช้ ต้องมีการจัดประสบการณ์ การเรียนรู้และการประกันคุณภาพหลักสูตรตามแผนงานที่กำหนด ออกแบบกิจกรรมที่เน้นผู้เรียนเป็น ศูนย์กลาง ให้ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะและมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ มีระบบประกันคุณภาพที่ชัดเจน การวัดผลและประเมินผลตามสภาพจริงมีการจัดการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพ มีสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม รวมถึงสื่อการสอนที่ทันสมัย และมีเครือข่ายความร่วมมือกับองค์กรภายนอกและชุมชน เป็นปัจจัยที่ช่วยให้การใช้หลักสูตรมีประสิทธิภาพมากขึ้น การนำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้อย่างเป็นระบบต้องอาศัยการพัฒนาการจัดการที่ดี ตั้งแต่การอบรมครู การพัฒนาบุคลากร การออกแบบประสบการณ์ การเรียนรู้และการวัดและประเมินผล ที่สอดคล้องกับบริบทของผู้เรียนและการใช้ทรัพยากรจากเครือข่ายความร่วมมือ เพื่อให้สามารถพัฒนาผู้เรียนได้เต็มศักยภาพ ซึ่งสอดคล้องกับ สุภาณี ชำนาญศรี^{๑๑} ได้วิจัยเรื่อง การศึกษา การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิเขต ๓ พบว่า ด้านการดำเนินการใช้หลักสูตรโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจากสถานศึกษาส่งเสริมสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนเกี่ยวกับหลักสูตรระหว่างครูและบุคลากรทางการศึกษา มีการจัดแหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษายังหลากหลาย มีการจัดระบบการวัดประเมินผลตามสภาพจริงของผู้เรียนอย่างชัดเจน และถูกต้องมีการส่งเสริมสนับสนุนครูให้มีความสามารถในการจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ (๔) ด้านการประเมินผล ปรับปรุง และพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เนื่องมาจากการประเมินผล ปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา เป็นขั้นตอนที่สำคัญในการยกระดับคุณภาพการศึกษา ซึ่งมีการดำเนินการผ่านหลายขั้นตอน ที่มุ่งเน้นการพัฒนาหลักสูตรให้มีประสิทธิภาพ และตอบสนองต่อความต้องการของนักเรียน และช่วยให้มีการเรียนการสอน มีความทันสมัย มีประสิทธิภาพ สถานศึกษาต้องสร้างเกณฑ์การประเมินหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ การใช้หลักสูตรสถานศึกษา ใช้เครื่องมือและเทคนิคที่มีวิธีการที่เหมาะสมและหลากหลาย สรุปและมีการจัดทำรายงานการประเมินผล นิเทศภายในและภายนอกที่เป็นปัจจุบัน โดยดำเนินการประเมินผลการใช้หลักสูตรสถานศึกษาทุกภาคเรียนหรือทุกปีการศึกษา นำข้อมูลสารสนเทศที่ได้ จากการประเมินผลไปใช้ในการวางแผนปรับปรุงและพัฒนา หลักสูตรการศึกษา โดยการประเมินผลหลักสูตรสถานศึกษา จะทำให้สถานศึกษาเห็นจุดแข็งและจุดอ่อนของหลักสูตร เพื่อนำมาปรับปรุงหลักสูตร อย่างต่อเนื่อง จะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการสอนและการเรียนรู้ส่งผลให้นักเรียนได้รับการศึกษาที่ดีขึ้น ซึ่งหลักสูตรที่ได้รับการปรับปรุงและพัฒนาอย่างต่อเนื่องจะช่วยเสริมสร้างทักษะต่าง ๆ ของผู้เรียน ไม่ว่าจะเป็นทักษะทางวิชาการ

^{๑๑} สุภาณี ชำนาญศรี, “ การศึกษา การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิเขต ๓”, วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา, ๒๕๖๓), หน้า ๙๖.

หรือทักษะชีวิตที่จำเป็นต่อการใช้ชีวิตในสังคม ซึ่งสอดคล้องกับ รัตนา ดวงแก้ว กล่าวว่า^{๑๒} การนิเทศติดตามหลักสูตรจะช่วยสะท้อนผลการถ่ายโอนความรู้สู่ห้องเรียนที่จะต้องควบคุมความเสมอภาคทางการศึกษาของผู้เรียนทุกคน รวมทั้งต้องรายงานความสำเร็จหรือความล้มเหลวในการจัดการศึกษาสู่สาธารณะ ในการปฏิบัติการกิจต่างๆ ที่ประสบผลสำเร็จ และการประเมินหลักสูตรเป็นกระบวนการหาคำตอบว่า หลักสูตร สมฤทธิ์ผล ตามที่กำหนดไว้ในจุดมุ่งหมายหรือไม่ก็น้อยเพียงใด เพื่อใช้ประกอบการตัดสินใจของผู้บริหารเรื่องการใช้หลักสูตรในครั้งต่อไป

๒. หาแนวทางการพัฒนาหลักสูตรศึกษาตามหลักอิทธิบาท ๔ ของผู้บริหารสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต ๑

๑) ด้านการกำหนดจุดประสงค์ของหลักสูตรศึกษา พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีความตระหนัก เห็นคุณค่า และมีความพึงพอใจร่วมกันในการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ และจุดมุ่งหมายของหลักสูตรสถานศึกษา ที่สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน และบริบทของสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมให้มีการทำงานอย่างต่อเนื่อง มุ่งมั่น และหมั่นเพียรพยายามในการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของสถานศึกษา ความต้องการของผู้เรียน ชุมชน และนโยบายทางการศึกษาอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้การกำหนดจุดมุ่งหมายที่ชัดเจนและเหมาะสม ผู้บริหารสถานศึกษามีความเอาใจใส่ ตั้งใจ ในการดำเนินงานตามวิสัยทัศน์ พันธกิจ เพื่อให้เกิดการจัดการเรียนรู้บรรลุผลตามคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน ผู้บริหารสถานศึกษามีการพิจารณาไตร่ตรองตรวจสอบ ทบทวน และประเมินความเหมาะสมของวิสัยทัศน์ พันธกิจ และจุดมุ่งหมายของหลักสูตรสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ เพื่อให้สามารถปรับปรุงให้มีความเหมาะสมที่สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน และตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้เนื่องจาก สถานศึกษามีบทบาทที่สำคัญในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาเพื่อใช้เป็นแนวทางในการจัดการศึกษาให้ผู้เรียนอย่างเต็มศักยภาพ ซึ่งการจะทำหลักสูตรการศึกษาผู้บริหารสถานศึกษาครูและนักเรียนมีส่วนร่วมในการกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตรการศึกษาวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมายการจัดการศึกษาและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน ครูกำหนดแนวทางการจัดการเรียนการสอน ที่สอดคล้องกับความสามารถของนักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับ ณรงค์ พิมสาร^{๑๓} ได้วิจัยเรื่อง บทบาทผู้บริหารสถานศึกษาที่มีการพัฒนาหลักสูตร และการเรียนการสอน หลักสูตรการศึกษาแต่ละระดับ ต่างก็มีจุดประสงค์เดียวกันคือ มุ่งเน้นต้องการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนให้เป็นคนดีมีปัญญาดี มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีความสามารถในการแข่งขันเพิ่มศักยภาพให้

^{๑๒} รัตนา ดวงแก้ว, หน่วยที่ ๒ การบริหารและการพัฒนาหลักสูตรในประมวลสาระชุดวิชาการบริหารวิชาการและทรัพยากรการศึกษาหน่วยที่ ๑-๕, (นนทบุรี: โรงพิมพ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๖๑), หน้า ๔๘-๗๒.

^{๑๓} นายณรงค์ พิมสาร, “บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีต่อการพัฒนาหลักสูตรและการสอน”, วารสารครูศาสตร์ปริทรรศน์, ปีที่ ๗ ฉบับที่ ๒ (พฤษภาคม-สิงหาคม ๒๕๖๓): ๓๑๕ - ๓๒๓.

ผู้เรียนดำรงชีวิตอย่างมีความสุขบนพื้นฐานของความเป็นไทยและความเป็นสากลในโลกแห่งเทคโนโลยี การสื่อสาร ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากรทางการศึกษาจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องศึกษา การพัฒนาหลักสูตร และการเรียนการสอนเพื่อจะเป็นแนวทางในการปฏิบัติของการจัดกิจกรรมในการ พัฒนาผู้เรียนให้มีศักยภาพ ด้านการรับรู้และการเรียนในลักษณะทางการกล่าวคือมีการศึกษาหาความรู้ ตลอดเวลาไม่ว่าจะเป็นในระบบหรือนอกระบบหรือด้วยตนเองเพื่อให้อยู่ในโลกสังคมแห่งการเรียนรู้ (Knowledge Based Society) รวมทั้งมีความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ทั้งด้านปัญญา ร่างกาย และอารมณ์ มีประสบการณ์ที่มีคุณค่าต่อการดำรงชีวิต โดยผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทในการ พัฒนาหลักสูตร ประกอบด้วย (๑) การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน (๒) การกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร (๓) การกำหนดเนื้อหา และประสบการณ์การเรียนรู้ (๔) การนำหลักสูตรไปใช้และบทบาทในการพัฒนา การเรียนการสอน

๒) แนวทางการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษาตามหลักอิทธิบาท ๔ ของผู้บริหารสถาน ศึกษา ด้านการจัดทำหลักสูตรศึกษา พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีความพึงพอใจ และตระหนักถึง ความสำคัญของการออกแบบหน่วยการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ มุ่งเน้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างแท้จริง และ สอดคล้องกับบริบทของผู้เรียนและชุมชน ผู้บริหารสถานศึกษามีความมุ่งมั่น ขยัน และหมั่นเพียรพยายาม ในการพัฒนาและออกแบบหน่วยการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง โดยศึกษาหลักสูตรแกนกลาง วิเคราะห์ตัวชี้วัด และพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลายและเหมาะสม ผู้บริหารสถานศึกษามีความเอาใจใส่ ตั้งใจ ในการออกแบบหน่วยการเรียนรู้ให้มีความเชื่อมโยงระหว่างเนื้อหา กระบวนการจัดการเรียนรู้ และการ วัดผลประเมินผลอย่างเป็นระบบ ผู้บริหารสถานศึกษามีการพิจารณาไตร่ตรองตรวจสอบ ทบทวน และ ประเมินคุณภาพของหน่วยการเรียนรู้อย่างสม่ำเสมอ เพื่อปรับปรุงให้มีความเหมาะสม ทันสมัย และสามารถ พัฒนาผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้เนื่องจากสถานศึกษามีความมุ่งมั่น ในการพัฒนาและออกแบบ หน่วยการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง โดยศึกษาหลักสูตรแกนกลาง วิเคราะห์ตัวชี้วัด และพัฒนากิจกรรม การเรียนรู้ที่หลากหลายและเหมาะสม ในการออกแบบหน่วยการเรียนรู้ให้มีความเชื่อมโยงระหว่าง เนื้อหา กระบวนการจัดการเรียนรู้ และการวัดผลประเมินผลอย่างเป็นระบบ ซึ่งสอดคล้องกับ บุญธรรม พรหมวงศ์^{๑๔} ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนาระบบสารสนเทศสำหรับการจัดการหลักสูตรศึกษาในโรงเรียน พบว่า รักการใช้ระบบสารสนเทศในการจัดการข้อมูลช่วยให้นักศึกษาสามารถรวบรวมข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ และ ช่วยในการวิเคราะห์ผลลัพธ์เพื่อใช้ในการจัดทำและพัฒนาหลักสูตรให้มีความเหมาะสม และตอบสนอง ต่อความต้องการของผู้เรียนได้ดียิ่งขึ้นและช่วยให้สามารถปรับเปลี่ยนหรือพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้อง กับสภาพแวดล้อมการศึกษาปัจจุบันได้

^{๑๔} บุญธรรม พรหมวงศ์, “การพัฒนาระบบสารสนเทศสำหรับการจัดการหลักสูตรสถานศึกษาในโรงเรียน”, วารสาร การศึกษาและเทคโนโลยี, ปีที่ ๑๖ ฉบับที่ ๒ (กรกฎาคม – ธันวาคม ๒๕๖๐): ๕๐-๖๓.

๓) แนวทางการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษาตามหลักอิทธิบาท ๔ ของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการนำหลักสูตรศึกษาไปใช้ พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีความพึงพอใจ และตระหนักถึงความสำคัญของการประกันคุณภาพหลักสูตร โดยสร้างความเข้าใจร่วมกันเกี่ยวกับแผนงาน มาตรฐาน และเป้าหมายที่กำหนดไว้ ผู้บริหารสถานศึกษามีความมุ่งมั่น ขยัน และหมั่นเพียรพยายามในการดำเนินงานตามแผนการจัดการเรียนรู้ และการประกันคุณภาพหลักสูตรอย่างต่อเนื่อง มีการกำกับ ติดตาม ขับเคลื่อนแผนงานให้เป็นไปตามมาตรฐาน และเป้าหมายที่กำหนดไว้อย่างสม่ำเสมอ ผู้บริหารสถานศึกษามีความเอาใจใส่ ตั้งใจ ส่งเสริมในการจัดการเรียนการสอน รวมถึงการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพหลักสูตร เพื่อให้เป็นไปตามมาตรฐานและเป้าหมายที่กำหนดไว้ ผู้บริหารสถานศึกษามีการไตร่ตรอง ตรวจสอบ ประเมินผล และสะท้อนผลการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพหลักสูตรอย่างเป็นระบบ เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ สังเคราะห์ ปรับปรุง และพัฒนาตามแผนงานตามมาตรฐาน และเป้าหมายที่กำหนดให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ทั้งนี้เนื่องจาก ส่วนการประกันคุณภาพหลักสูตรรักษามีความสำคัญในการตรวจสอบ และยืนยันว่าหลักสูตรสถานศึกษาที่นำไปใช้นั้นมีคุณภาพและสามารถตอบสนองต่อความต้องการ และเป้าหมายของการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ การประกันคุณภาพหลักสูตรเป็นกระบวนการที่ทำให้มั่นใจว่าหลักสูตรจะศึกษาที่ใช้ในสถานศึกษา สามารถพัฒนาและส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถตรวจสอบผลการดำเนินการเพื่อปรับปรุงให้ดียิ่งขึ้นในอนาคต ซึ่งสอดคล้องกับ วิภา สุกใส^{๑๕} ได้วิจัยเรื่องการพัฒนากระบวนการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา ได้ศึกษาการประกันคุณภาพหลักสูตรในโรงเรียนไทย พบว่า การประกันคุณภาพหลักสูตรการศึกษา ควรจะต้องมีการประเมินผลอย่างต่อเนื่อง และมีการทบทวนปรับปรุงหลักสูตรตามผลการประเมินเพื่อให้เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงในสังคมและการศึกษา ดังนั้นการนำหลักสูตรไปใช้ในสถานศึกษาควรมีการพัฒนากระบวนการประกันคุณภาพ ที่มีความรอบคอบและประสิทธิภาพ โดยต้องคำนึงถึงการประเมินผลอย่างเป็นระบบ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สามารถนำมาปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรให้ตรงกับความต้องการของนักเรียนและสังคมได้

๔) แนวทางการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษาตามหลักอิทธิบาท ๔ ของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการประเมินผล ปรับปรุง และพัฒนาหลักสูตรศึกษา พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีความพึงพอใจ เห็นคุณค่า และตระหนักถึงความสำคัญของการประเมินผลหลักสูตรสถานศึกษา เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาอย่างต่อเนื่อง ผู้บริหารสถานศึกษามีความมุ่งมั่น ขยัน และหมั่นเพียรพยายามในการเก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ และสรุปผลการใช้หลักสูตรอย่างครบถ้วนและต่อเนื่อง ผู้บริหารสถานศึกษามีความเอาใจใส่ ตั้งใจ ในการวิเคราะห์ผลการประเมินผลการใช้หลักสูตรสถานศึกษา

^{๑๕} วิภา สุกใส, “การพัฒนากระบวนการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา”, วารสาร การศึกษา และการพัฒนา, ปีที่ ๑๘ ฉบับที่ ๒ (กรกฎาคม – ธันวาคม ๒๕๕๙): ๘๙-๑๐๒.

เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้อง น่าเชื่อถือ และสามารถนำผลการประเมินมาใช้ปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษา ที่มีคุณภาพไปใช้ได้จริง ผู้บริหารสถานศึกษามีการพิจารณาไตร่ตรอง ตรวจสอบ และนำผลการประเมิน ไปใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรอย่างเป็นระบบ เพื่อให้หลักสูตรมีความทันสมัย เหมาะสม และตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนและสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้เนื่องจาก การรายงาน ผลการประเมินไปใช้ในการวางแผนปรับปรุงและพัฒนา การพัฒนาหลักสูตรการศึกษา เป็นกระบวนการ สำคัญที่ช่วยยกระดับคุณภาพการศึกษา โดยข้อมูลที่ได้รับจากกระบวนการ ดังกล่าวสามารถนำมาใช้ ในการตัดสินใจและวางแผนพัฒนาหลักสูตร ศึกษาให้ตรงกับความต้องการของผู้เรียนและสังคม และ ช่วยให้ผู้บริหารสถานศึกษา แล้วครูผู้สอน ทราบถึงข้อบกพร่องของการดำเนินงาน ซึ่งนำไปสู่การปรับปรุง และพัฒนาการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับ กนกวรรณ ยมจันทร์^{๑๖} ได้วิจัยเรื่องแนวทาง การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาเพื่อการเรียนรู้อย่างมีความสุขของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต ๑ พบว่า ผู้บริหารและครูผู้สอนตระหนักถึงความสำคัญของการใช้ ข้อมูลจากการนิเทศ กำกับติดตาม และรายงานผลการประเมินในการวางแผนปรับปรุงและพัฒนาการ พัฒนาหลักสูตร สถานศึกษาโดยข้อมูลที่ได้รับจากกระบวนการดังกล่าวสามารถนำมาใช้ในการตัดสินใจ และวางแผนพัฒนาหลักสูตรให้ตรงกับความต้องการของผู้เรียนและสังคม ซึ่งนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพ การศึกษาอย่างยั่งยืน

๓. ประเมินแนวทางการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาตามหลักอิทธิบาท ๔ ของผู้บริหารสถาน ศึกษา ในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต ๑ พบว่า ผลการประเมินแนวทางการพัฒนา หลักสูตรสถานศึกษาตามหลักอิทธิบาท ๔ ของผู้บริหารสถานศึกษา ในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต ๑ อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำสภาพที่ต่ำที่สุด ในแต่ละด้านมาหาแนวทาง โดยการหาแนวทางนั้นผู้วิจัยได้จัดทำร่างแนวทางการพัฒนาหลักสูตร สถานศึกษาตามหลักอิทธิบาท ๔ ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยศึกษาจากเอกสารงานวิจัยและแนวคิด ทฤษฎีมาประกอบร่างแนวทางการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาตามหลักอิทธิบาท ๔ ของผู้บริหาร สถานศึกษา ประกอบกับผู้วิจัยได้จัดการสนทนากลุ่มเชิงผู้เชี่ยวชาญจำนวน ๙ รูป/คน โดยคัดเลือก ผู้เชี่ยวชาญที่มีความเชี่ยวชาญและชำนาญการในแต่ละกลุ่มวิชาชีพซึ่งประกอบไปด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา ที่มีความรู้ประสบการณ์ทางด้านการบริหารสถานศึกษา ที่มีวิทยฐานะชำนาญการพิเศษขึ้นไป จำนวน ๒ รูป/คน ผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้ด้านหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเป็นอย่างดี ได้รับปริญญาธรรม ๖ ประโยค ขึ้นไป จำนวน ๑ รูป/คน ศึกษานิเทศก์ที่วุฒิการศึกษา ระดับปริญญาโทขึ้นไป มีวิทยฐานะชำนาญการพิเศษ และมีความรู้ประสบการณ์ทางด้านพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา จำนวน ๒ รูป/คน ครูที่มีความรู้

^{๑๖} กนกวรรณ ยมจันทร์, “แนวทางการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาเพื่อการเรียนรู้อย่างมีความสุขของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต ๑”, วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา บริหารการศึกษา, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยนเรศวร, ๒๕๖๐).

ประสบการณ์ และเป็นหัวหน้าฝ่ายวิชาการ มีวิทยฐานะชำนาญการพิเศษขึ้นไป จำนวน ๑ รูป/คน และ อาจารย์มหาวิทยาลัยที่จบปริญญาเอกทางการบริหารการศึกษา จำนวน ๓ รูป/คน และนำผลการ เสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญมาสังเคราะห์เป็นแนวทาง จึงทำให้ผลการประเมินแต่ละด้านและแนวทาง ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับ งานวิจัยของ รัตนา บุญญะโสภิต^{๑๗} ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนา รูปแบบการบริหารจัดการหลักสูตรการศึกษา เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนการสอนของครู ผู้สอนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า ผลการประเมินมีความ สอดคล้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด

องค์ความรู้ใหม่

จากการวิจัยเรื่องนี้ ผู้วิจัยได้สรุปผลการวิจัยครั้งนี้เป็นองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย ดังแผนภาพ ต่อไปนี้

แผนภาพที่ ๑ องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

^{๑๗} รัตนา บุญญะโสภิต, “การพัฒนา รูปแบบการบริหาร จัดการหลักสูตรสถานศึกษา เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะ การจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอน ในโรงเรียนสังกัด สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐาน”, วารสาร การศึกษาและการพัฒนา, ปีที่ ๓๓ ฉบับที่ ๒ (กรกฎาคม – ธันวาคม ๒๕๕๘): ๔๕-๕๖.

จากแผนภาพที่ ๑ องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ สรุปได้ว่า (๑) การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาตามหลักอิทธิบาท ๔ ของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการกำหนดจุดประสงค์ของหลักสูตรสถานศึกษาได้แนวทางคือ ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมให้มีการทำงานอย่างต่อเนื่อง มุ่งมั่น และหมั่นเพียรพยายามในการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของสถานศึกษา ความต้องการของผู้เรียน ชุมชน และนโยบายทางการศึกษาอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้การกำหนดจุดมุ่งหมายที่ชัดเจนและเหมาะสม ผู้บริหารสถานศึกษามีการพิจารณาไตร่ตรองตรวจสอบ ทบทวน และประเมินความเหมาะสมของวิสัยทัศน์ พันธกิจ และจุดมุ่งหมายของหลักสูตรสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ เพื่อให้สามารถปรับปรุงให้มีความเหมาะสมที่สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน และตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงได้อย่างมีประสิทธิภาพ (๒) การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาตามหลักอิทธิบาท ๔ ของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ได้แนวทางคือ ผู้บริหารสถานศึกษามีความพึงพอใจ และตระหนักถึงความสำคัญของการออกแบบหน่วยการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ มุ่งเน้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างแท้จริง และสอดคล้องกับบริบทของผู้เรียนและชุมชน ผู้บริหารสถานศึกษามีความมุ่งมั่น ขยัน และหมั่นเพียรพยายามในการพัฒนาและออกแบบหน่วยการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง โดยศึกษาหลักสูตรแกนกลาง วิเคราะห์ตัวชี้วัด และพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลายและเหมาะสม (๓) การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาตามหลักอิทธิบาท ๔ ของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการนำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้ได้แนวทางคือ ผู้บริหารสถานศึกษามีความพึงพอใจ และตระหนักถึงความสำคัญของการประกันคุณภาพหลักสูตร โดยสร้างความเข้าใจร่วมกันเกี่ยวกับแผนงาน มาตรฐาน และเป้าหมายที่กำหนดไว้ ผู้บริหารสถานศึกษามีการไตร่ตรองตรวจสอบ ประเมินผล และสะท้อนผลการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพหลักสูตรอย่างเป็นระบบ เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ สังเคราะห์ ปรับปรุง และพัฒนาตามแผนงานตามมาตรฐาน และเป้าหมายที่กำหนดให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น (๔) การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาตามหลักอิทธิบาท ๔ ของผู้บริหารสถานศึกษา ๑ ด้านการประเมินผล ปรับปรุง และพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ได้แนวทางคือ ผู้บริหารสถานศึกษามีความพึงพอใจ เห็นคุณค่า และตระหนักถึงความสำคัญของการประเมินผลหลักสูตรสถานศึกษา เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาอย่างต่อเนื่อง ผู้บริหารสถานศึกษามีความเอาใจใส่ ตั้งใจ ในการวิเคราะห์ผลการประเมินผลการใช้หลักสูตรสถานศึกษา เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้อง น่าเชื่อถือ และสามารถนำผลการประเมินมาใช้ปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษาที่มีคุณภาพไปใช้ได้จริง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

๑. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต ๑ ควรมีนโยบายการนิเทศกำกับติดตามการใช้หลักสูตรสถานศึกษา ของสถานศึกษา โดยเฉพาะเรื่องผู้บริหารสถานศึกษาได้รายงานสรุปการนิเทศกำกับ ติดตามการใช้หลักสูตรสถานศึกษา

๒. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต ๑ ควรมีนโยบายการประเมินผลปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ของสถานศึกษา โดยเฉพาะเรื่องผู้บริหารสถานศึกษานำข้อมูลสารสนเทศที่ได้จากการนิเทศ กำกับ ติดตาม และรายงานผลการประเมินหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้ในการวางแผนปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาต่อไป

๓. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต ๑ ควรมีนโยบายการนำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้ ของสถานศึกษาโดยเฉพาะเรื่องสถานศึกษามีการประกันคุณภาพหลักสูตรที่ชัดเจนตามแผนงานตามมาตรฐานและ เป้าหมายที่กำหนดไว้

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

ในการวิจัยครั้งต่อไป ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะต่อไปนี้

๑. ควรมีการศึกษารูปแบบการนิเทศ กำกับ ติดตามการใช้หลักสูตรสถานศึกษา
๒. ควรศึกษาแนวทางการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาในยุคดิจิทัล
๓. ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา และมัธยมศึกษาเขตอื่น

บรรณานุกรม

- กนกวรรณ ยมจันทร์. “แนวทางการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาเพื่อการเรียนรู้อย่างมีความสุขของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต ๑”. **วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยนเรศวร, ๒๕๖๐.
- กรมวิชาการ. **แนวทางการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา**. กรุงเทพมหานคร: ศุภสมาคมราษฎร์, ๒๕๔๔.
- กระทรวงศึกษาธิการ. **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑**. กรุงเทพมหานคร: ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย, ๒๕๕๑.
- คณะกรรมการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา. **แผนปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา (ฉบับปรับปรุง)**. กรุงเทพมหานคร : คณะกรรมการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษาสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, ๒๕๖๔.
- จิตรลดา อุปติมา. “สภาพและปัญหาในการพัฒนาหลักสูตรของโรงเรียนมัธยมศึกษา ในเขตพื้นที่อำเภอปางสังกัตสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๓๖”. **วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยพะเยา, ๒๕๕๘.
- นายณรงค์ พิมสาร. “บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีต่อการพัฒนาหลักสูตรและการสอน”. **วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์**. ปีที่ ๗ ฉบับที่ ๒ (พฤษภาคม-สิงหาคม ๒๕๖๓): ๓๑๕ – ๓๒๓.

บุญธรรม พรหมวงศ์. “การพัฒนากระบวนกรประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาในโรงเรียน”.

วารสารการศึกษาและเทคโนโลยี. ปีที่ ๑๖ ฉบับที่ ๒ (กรกฎาคม – ธันวาคม ๒๕๖๐): ๕๐-๖๓.

รัตนา บุญญะโสภณ. “การพัฒนา รูปแบบการบริหาร จัดการหลักสูตรสถานศึกษา เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอน ในโรงเรียนสังกัด สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน”. วารสารการศึกษาและการพัฒนา. ปีที่ ๓๓ ฉบับที่ ๒ (กรกฎาคม – ธันวาคม ๒๕๕๘): ๔๕-๕๖.

รัตนา ดวงแก้ว. หน่วยที่ ๒ การบริหารและการพัฒนาหลักสูตรในประมวลสาระชุดวิชาการบริหารวิชาการ และทรัพยากรการศึกษาหน่วยที่ ๑-๕. นนทบุรี: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, ๒๕๖๑

วิภา สุกใส. “การพัฒนากระบวนการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา”. วารสารการศึกษา และการพัฒนา. ปีที่ ๑๘ ฉบับที่ ๒ (กรกฎาคม – ธันวาคม ๒๕๕๙): ๘๙-๑๐๒.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต ๑ กลุ่มนโยบายและแผน. “แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๘”. แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ. กลุ่มนโยบายและแผน: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต ๑, ๒๕๖๘.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. รายงานประจำปี ๒๕๖๕ ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, ๒๕๖๕.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. สรุปสาระสำคัญแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบสอง พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๖๔. กรุงเทพมหานคร : คณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, ๒๕๕๙.

สุภาณี ชำนาญศรี. “การศึกษา การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิเขต ๓”. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา, ๒๕๖๓.

อวิศยา แสงทอง. “การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนวัดจันทราวาส (ศุขประสารราษฎร์)”. บทความวารสารการบริหารการศึกษา. ปีที่ ๑๓ ฉบับที่ ๑ (มกราคม-มิถุนายน ๒๕๖๕): ๙๗-๑๑๑.

Donald B. Yarbrough. The Program Evaluation Standards: A Guide for Evaluators and Evaluation Users. 3rd ed.. (Thousand Oaks, California: Corwin Press, 2011), pp. 3-15.